

INTRODUCCIÓ

El fenomen de la vaguetat té el seu origen en la intersecció o la trobada —l'enfrontament— del llenguatge i el món extralingüístic, és a dir, de la persona en tant que és essencialment “paraula dita” i la realitat que vol aprehendre. I és que no deixa de ser una mena de misteri que un mot ens parli d'allò que diu i també d'allò que no diu explícitament —i que roman a l'ombra.

S'ha seguit el rastre que la vaguetat va deixant des del pensament abans de ser verbalitzat fins a la interpretació del missatge verbal per part del receptor. Per la qual cosa s'ha fet necessari parlar de la vaguetat en els diferents estadis de la comunicació. Començant per la càrrega de vaguetat que apareix com a conseqüència —i empremta— de la concretització o materialització d'uns pensaments —que poden ser borrosos, imprecisos, confusos, tèrbols o vagues— en signes verbals, els quals no poden esvaïr del tot aquella boira, aquella penombra original. Prosseguint amb la vaguetat provinent de l'abstracció que el símbol ha fet de la immensitat extralingüística, això és, amb la vaguetat que ha quedat després d'estructurar i adequar el món a la nostra forma de ser, d'humanitzar-lo fent-lo paraula. Passant per la vaguetat resultant de la interacció entre la significació de les paraules i els elements contextuals. Arribant, finalment, a veure com la vaguetat acumulada en el missatge verbal troba en la interpretació que du a terme el receptor un lloc d'arribada i d'interacció.

I per tractar la vaguetat ha calgut endinsar-se en les intricades terres del significat, i per tant en la *paraula*, la *persona* i la *realitat*, tres elements que són indestriables i que teixeixen l'embolicat funcionament del coneixement, de l'aprehensió del món. Així s'ha procedit en primer lloc a trobar i explicar la vaguetat —atès que és un fenomen semàntic— en l'espai de significació de les paraules amb la pretensió d'evidenciar que es tracta d'un tret universal —ni virtut ni defecte, per naturalesa— del nostre sistema lingüístic (i de totes les llengües naturals, doncs): la vaguetat seria a les esquerdes del significat, d'un significat que adhereix però no fossilitza.

L'anàlisi de les nocions de *concepte*, *referència*, *designació*, *denotació*, *connotació*, *intensió*, *extensió*... ajuda a situar i mirar de definir "allò vague", que paradoxalment roman sovint com a quelcom indefinible.

Sempre, consegüentment, enmig de la necessària relació que s'estableix entre significat i cosa significada; sempre enmig d'allò que alguns han considerat el desajustament entre paraula i realitat (apuntant la vaguetat com a defecte, com a mancança), d'on se n'han derivat moltes crítiques a la —suposada— imperfecció del llenguatge com a mitjà per a enfrontar-nos a la realitat tal com és i per a conèixer-la alhora. S'ha triat un camí valoratiu del llenguatge, fent crítica d'aquestes crítiques rompent una llança a favor d'un llenguatge fet a la nostra mida, i per tant idoni i perfecte per al nostre *modus vivendi*.

S'ha volgut resseguir l'omnipresència de la vaguetat en els significats del lèxic, consegüentment s'ha entrat en l'anàlisi de la difícil tasca definitòria i fixadora dels diccionaris. (I un breu repàs de la semàntica tradicional i de la semàntica cognitiva mostren diferents criteris i anàlisis que es poden seguir a l'hora de la definició lèxica.)

D'entre els diversos fenòmens semàntics que es donen en el llenguatge, s'ha prestat una atenció més detinguda a la polisèmia com a característica inherent al llenguatge. La polisèmia troba en l'abstracció i la generalitat la terra de cultiu on arrelar; s'associa a la càrrega de vaguetat que la possibilita i alhora a la vaguetat que provoca per si mateixa... Es podria concebre la polisèmia com la memòria que conjumina passat i present, com l'amalgama del "vell" i el "nou" en tot signe que justament és el que permet la comunicació i el coneixement.

En una exemplificació de les diferents classes lèxiques —noms, verbs, adjectius, adverbis...— amb les corresponents definicions de diccionari, hom pot copsar que en alguns tipus de mots com ara els tecnocientífics o els pertanyents a un sistema tancat, hermètic i compacte com els de parentiu, la vaguetat és gairebé nul·la. Però, amb tot, es pot dir que de forma generalitzada la vaguetat és arreu del llenguatge, en totes les paraules i de forma graduada. Per això no existeix la definició perfecta, lliure absolutament de vaguetat, i per això hi ha paraules altament vagues —i convenientment vagues—, paraules menys vagues, paraules la vaguetat de les quals és més o menys susceptible de ser reduïda per l'aportació contextual... Després d'aquest recorregut lèxic, la vaguetat està servida, tot i que no incomoda gens ni mica que ens entenguem prou bé.

Resta veure com n'han parlat tant lògics com semantistes per a mirar de fer-ne una definició unitària de *vaguetat*; i a partir de la qual arribar a l'anàlisi de l'ús que se'n fa en tant que manipulada al servei d'interessos ideològics (sobretot en els discursos de propaganda política).

I finalment hi ha un decàleg dels múltiples avantatges de la vaguetat —per a la intercomunicació—, fins a fer apologia de la vaguetat, potser per contrarestar la mal merescuda connotació de negativitat de què s’ha anat amarant, destacant-ne el tret d’èsser una porta oberta a una major informació i, consegüentment, de propiciar un discurs mai acabat del tot, un diàleg previ i condició per a l’adquisició de tot coneixement: des dels “límits” —d’allò vague— la superació dels límits a través de l’esclatxa que la vaguetat sempre deixa oberta per a la llibertat de resposta en un diàleg permanent. Així, doncs, pel camí erràtic de la vaguetat, la buidor semàntica es faria plenitud de significació encoberta, la impossibilitat es faria possibilitat, la limitació es faria il·limitació, la finitud es faria infinitud, el monòleg es faria diàleg... això és, el silenci es faria paraula que divaga.

LA VAGUETAT EN ELS DIFERENTS ESTADIS DE LA COMUNICACIÓ

Per tal de veure on i com es dóna la vaguetat en tot el procés d'intercomunicació, en seguirem el rastre a través dels diferents estadis que comprèn l'intercanvi lingüístic emmarcat entre el punt d'origen —l'emissor— i el punt d'arribada —el receptor. Vindria a ser un recorregut en el qual s'ha de poder resseguir com el llenguatge es va revestint vagament per a confeccionar un discurs eficaç, intel·ligible... i, en definitiva, adequat a la nostra forma de ser i de viure.

LA VAGUETAT EN EL PENSAMENT DE L'EMISSOR

Podria ser entesa com una mena de "boira" que s'estén en el pensament, caòtic per natura, amarant tots els possibles pensaments, els quals no disposarien mai d'uns límits clars. Saussure ja va parlar del pensament com quelcom, doncs, caòtic i nebulós:

Considerat en si mateix, el pensament és com una nebulosa on res no és necessàriament delimitat. No hi ha idees preestablertes, i res no és distint abans de l'aparició de la llengua.¹

En aquest procés, l'emissor primerament accedeix a la font d'informació que designa tot allò que es pot arribar a transmetre —que no és allò que es diu sinó allò que es pot dir—, això és la informació potencial. En aquest moment es dóna un buit creador, això és l'estat tensiu previ a la paraula. I posteriorment selecciona una quantitat precisa d'informació que transmet verbalitzada. Així, doncs, en aquesta tria el missatge emès ja ha quedat impregnat de certa vaguetat que representaria el pont entre allò que es pot dir i allò que finalment es diu (hi ha desajustaments entre allò pensat i la seva expressió), i també el pont entre allò que es vol dir i allò que es diu en darrer terme —atès que no tot és expressable en paraules. Hom pot preguntar-se si es podria concebre

1. SAUSSURE, F. DE, *Curs de lingüística general*, Barcelona, Edicions 62, 1990, p. 159.

la vaguetat com un augment de les possibilitats d'informació, com una "obertura" de la informació.

I encara més, pel fet que el llenguatge és el·líptic, hom podria parlar de la càrrega informativa el·líptica com d'allò que ha quedat fora de la paraula emesa però alhora lligat implícitament a aquesta, i que no deixa d'exercir cert poder o influència en la seva significació i per tant en la interpretació que implica tot acte comunicatiu. Tal com ha dit Sapir, si "el pensament pot ser definit com el contingut latent o potencial més alt de la parla", el llenguatge "es va elevat humilment cap al pensament latent" i "no és, com generalment però ingènuament se suposa, l'etiqueta final col·locada al pensament conclòs".² Per la qual cosa, doncs, aquesta el·lípticitat —o obscuritat que porta altres sentits possibles— no és absència, sinó presència encoberta sota l'embolcall de la vaguetat. (M. Yourcenar, dins *Alexis o el tractat del combat inútil*, va reflectir molt bé que una expressió sempre va lligada amb una altra i així successivament, com a empremta d'un pensament mai conclòs del tot: "Escriure és una perpètua elecció entre mil expressions, cap de les quals no em satisfà, i sobretot cap no em satisfà sense les altres.")

Entenent, doncs, que la gran probabilitat d'informació possible fa un camí de restricció o reducció fins arribar a la tria d'un lexema o lexemes determinats i verbalitzats, l'expressió lingüística resultant podria arrossegar tot aquell cabal informatiu deixat de banda que ha estat silenciats tot i que romandria el·lípticament en forma de vaguetat acumulada en el mot o els mots emesos.

LA VAGUETAT INHERENT I INALIENABLE QUE HI HA EN TOTA PARAULA

Car le mot, qu'on le sache, est un être vivant. (...)
le mot, le terme, type on ne sait d'où venu,
Face de l'invisible, aspect de l'inconu;
Créé, par qui? forgé, par qui? jailli de l'ombre;
Montant et descendant dans notre tête sombre,
Trouvant toujours le sens comme l'eau le niveau;
Formule des lueurs flottantes du cerveau.

V. HUGO, *Contemplations VIII*

Sabem que cap catàleg lèxic no podrà mai esgotar les possibles segmentacions conceptuals que es poden fer de la realitat; que no podrà mai designar cada un dels breus i essencials elements constitutius dels conjunts que anomenem coses, fenòmens o persones; que les paraules serveixen per designar fragments de la realitat només; que una paraula

2. SAPIR, E., *El llenguatge*, Barcelona, Empúries, 1989, p. 19.

no és quelcom unívoc i immutable, sinó un conjunt de fets en evolució o moviment; que són expressions de vida. Però alhora el llenguatge és un dels mitjans més eficaços que tenim per acostar-nos a la realitat, per a la intercomunicació, per al manteniment d'un món cultural, per al desenvolupament personal...

Donada la infinitud del món extralingüístic i també "intralingüístic o espiritual o mental", hi ha un abisme entre aquesta immensitat i la finitud de la llengua (d'altra banda, seria impossible pensar en un llenguatge que tingués un mot per a cada estat, sensació, impressió, segment d'un continu... la qual cosa faria irrealitzable el procés comunicatiu), i potser és en aquest abisme on hem d'anar a trobar la vaguetat com a motor, com el fil que enllaça aquests dos mons i que permet un flux entre ambdós, com aquell espai on l'infinit es pot fer present sense ésser necessàriament verbalitzat (talment com la cambra on l'infinit hi pot fer estada contigua a la cambra de la finitud, de la precisió...).

Trets de la naturalesa de la paraula que contribueixen a la presència de vaguetat

a) La paraula no pot viure aïllada: la significació d'una paraula depèn de la significació d'altres paraules. Allò que una paraula no sap, una altra ho diu. Fins i tot hom pot pensar que aquest procés de semiosi no acaba on acaba el camp semàntic pertinent al mot en qüestió sinó que es dona una semiosi il·limitada: cada paraula em remetria a una altra paraula indefinidament; cada paraula està còmodament ocupant el seu lloc per a situar les altres. Així, *ensenyament* porta cap a *ensenyar* pel radical, a *armament* pel sufix, a *educació* pel sentit, a *justement* pel so...

Atesa aquesta concepció heraclitiana del perpetu fluir en el llenguatge, trobem que en el continu propòsit de casar l'estabilitat de significació de cada paraula amb un procés de semiosi amb tantes interrelacions —que a més a més estan sotmeses a evolució, és a dir no són estàtiques—, hi nia ben segur un cert grau de vaguetat inevitable.

b) El caràcter genèric de les paraules conté un element de vaguetat. Entre el caràcter general del signe (estat de "desordre") i la necessitat de fer-lo aparèixer per a l'ocasió concretament encarnat (estat d'"ordre"), s'hi estableix un conflicte que de vegades es resol amb un canvi de significat. Però en la paraula expressada, aplicada per a les necessitats del moment comunicatiu, sempre hi roman un racó o un bocí d'aquell desendreçament primer o originari.

c) El caràcter no homogeni de les paraules. Tota paraula, per simple que sigui, té un cert nombre de cares diferents que depenen del context i de la situació en què s'usen, i també de la personalitat de

qui les empra. La paraula s'actualitza en cada ús, i guarda de forma latent la resta de significació potencial.

d) Falta de fronteres ben delimitades en el món no lingüístic: que encara és més evident quan es tracta de fenòmens abstractes atès que les distincions són en gran manera fetes per l'home. I és gràcies a l'abstracció que s'aconsegueix que el món (les relacions, els desigs, les suposicions, els sentiments...) es faci lingüístic; mots com *si* o *perquè*, o mots com *solidaritat* o *bondat* només tenen cabuda en el pensament i el llenguatge, però ens permeten endreçar el món, explicar-lo i relacionar-nos-hi.

En l'entrada, d'un diccionari de definicions (DEC),³ de la paraula *abstreure* s'hi llegeixen dues accepcions:

1 v tr Aïllar amb la pensa, considerar separatament (un atribut o una qualitat), considerar (una part) separant-la del tot. Abstreure la noció de dimensió de l'espai. Abstreure l'universal del particular.

Hom podria relacionar aquesta accepció amb l'actitud que l'home té per tal d'aprehendre el món o la realitat: la d'organitzar —o “simplificar”— o endreçar la seva complexitat per tal de poder-hi interaccionar.

2 v pron Aïllar-se amb la pensa, no prestar cap interès o cap atenció a res d'exterior per lliurar-se enterament a la consideració del que hom té en la pensa.

Però com que el pensament és conceptual, i els conceptes són fets de símbols, i els símbols sempre ens remeten a una relació amb la realitat extralingüística, el jo pensant pot apartar-se de la realitat que l'envolta —però no pot prescindir-ne— en un moment d'introspecció si es vol, tot i que mai pot fer-ho estalviant-se el llenguatge. Dit d'una altra manera, el llenguatge té un moviment natural que va d'allò físic a allò espiritual, i per tant l'abstracció parteix sempre de realitats físiques —no podria pas partir del no-res— que va cobrint d'abstracció a mesura que se n'allunya.

Paraules com aquestes o paraules de màxim context com ara *vida* on l'abstracció és molt alta, tenen en comú que no participen d'una referència real extralingüística —que sempre afavoreix la concreció, la definició—, i és precisament per això que tenen un major grau d'indefinió, i per tant de vaguetat.

e) Falta de familiaritat amb les coses que representen. Termes com *relativitat*, *surrealista*... són usats en escrits no tècnics —fins i tot en la premsa i els mitjans de comunicació— sense cap explicació. Es tracta, a més, d'un tret que és aprofitat sovint en discursos propagandístics —sobretot ideològics.

3. *Diccionari de la llengua catalana*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1998 (DEC).

f) La intencionalitat acumulada dels mots: el sentit semàntic transitiu o la mobilitat inherent. El fet que un signe pugui apuntar una cosa sense deixar d'apuntar-ne una altra, el fet que la condició mateixa de ser signe expressiu de la segona cosa és el que la fa també signe de la primera, és una font fecunda de coneixement alhora que d'ambigüitat i vaguetat.

g) El poder denotatiu: si acceptem que una expressió no designa un objecte, sinó que transmet un contingut cultural o unitat cultural o conjunt o fins i tot una "boira" feta d'unitats culturals interconnexes, admitem que la denotació no és unívoca i estàtica. Estem sotmesos a fenòmens d'aculturació, revisió, crítica del coneixement, crisi de valors... (arran de la metàfora saussureana dels escacs, el moviment d'una peça canvia tota la fesomia del joc). I és que en els llenguatges naturals les unitats culturals són com conjunts borrosos.

Així doncs, aquesta no-univocitat, aquesta mutabilitat, aquesta no-universalitat, aquesta càrrega subjectiva... de les paraules porten a un llenguatge l'ús corrent del qual conserva en les seves significacions aquesta imprecisió o vaguetat.

h) El poder connotatiu, la subjectivitat que hi ha en tota paraula: tonalitats emotives i efectes evocadors. Com que una connotació no necessàriament correspon a una propietat reconeguda culturalment al seu referent, es fa més difícil la seva integració en la significació final de la paraula en qüestió: el terreny de la subjectivitat, de l'emotivitat es resisteix força a la codificació, a l'estructuració, a l'endreqament.

L'ús dels mots per expressar o excitar sentiments i actituds, altrament dit l'ús emotiu del llenguatge, és present en tota locució (encara que a voltes sigui eclipsat per l'ús més simbòlic), i no només en pro de l'efecte buscat en el receptor del missatge: si allò que diu l'emissor li fos absolutament indiferent (a l'emissor mateix s'entén), no ho diria (el llenguatge serveix a l'home no només per a expressar quelcom sinó també per a expressar-se a si mateix). El llenguatge vol comunicar i expressar.

L'element lògic i l'element afectiu es mesclen constantment en el llenguatge —excepte en el cas dels llenguatges tècnics—, per la qual cosa l'expressió d'una idea no està mai privada d'un matís de sentiment. Així, l'afectivitat embolcalla i acolorix sempre l'expressió del pensament: la mateixa frase mai es repeteix dues vegades; la mateixa paraula no s'empra dues vegades amb el mateix valor, això és, mai no es donen dos fets lingüístics absolutament idèntics, perquè les circumstàncies modifiquen sempre les condicions de la nostra afectivitat. En paraules de Bally: "Quan diem que fa calor, que fa fred o que plou, gairebé mai no es tracta de la simple consignació d'un fet, sinó d'una impressió

afectiva, o d'un judici pràctic capaç de determinar una acció. (...) Així, al contacte de la vida real, les idees en aparença objectives s'impregnen d'afectivitat. (...)”⁴

A més a més, la sensibilitat, la voluntat, els sentiments... aporten una coloració —o “dislocació”— que és estimulants per a l'atenció, és a dir, mentre l'ordre lògic de les paraules “adorm”, la càrrega afectiva damunt dels mots “estimula”.

Davant d'una emissió en un determinat context, no podem saber totalment allò que significa fins que no sapiguem allò que expressa implícitament quant a la personalitat del parlant —sigui desig, angoixa, por, ansietat... Moment en què es descendeix a la pura individualitat. Per això, i com n'ha parlat Hierro S. Pescador, s'arriba a una conseqüència ineludible: “que de buena parte de las oraciones que escuchamos, e incluso que pronunciamos, en nuestros intercambios lingüísticos, nunca llegamos a conocer su significado totalmente. Pues no conocemos lo suficiente de nuestro interlocutor, y con frecuencia ni de nosotros mismos, para captar lo que las palabras dan implícitamente a entender acerca del hablante”.⁵ I aquesta impossibilitat de significació total pot ser compresa o inclosa en la càrrega de vaguetat que suposaria aquesta imprecisió.

EFFECTES DE L'ÚS I EL CONTEXT SOBRE LA VAGUETAT

Quan jo utilitzo una paraula, aquesta paraula significa
justament allò que jo vull que signifiqui.

L. CARROLL, *Alicia en el país de les meravelles*

Encara que ningú no nega la importància decisiva del context en la determinació de significat dels mots, es fa evident que usualment hi ha un nucli de significació relativament estable. Però el context emergeix com el factor resemantitzador per excel·lència, com un coixí generós que serveix d'esmoreïdor i evita les patacades de la insignificantació i com el responsable final dels trets que constitueixen la matriu definitiva de la paraula. Així, hom pot assenyalar que el context seria l'encarregat de compensar la incompleció, la imprecisió, el grau d'indefinió i el grau de vaguetat que hi hauria a priori en el mot deslligat del context.

Podríem pensar que dins d'una emissió viva es dona una “interanimació” de les paraules partint sempre d'unes significacions més o menys estables; fins i tot cal, en certa mesura, endevinar el sentit dels mots

4. BALLY, C., *El lenguaje y la vida*, Buenos Aires, Losada, 1941, pp. 23, 27.

5. HIERRO, S., PESCADOR, J., *Principios de filosofía del lenguaje II*, Madrid, Alianza, 1982, p. 299.

en cada cas. L'escriptor Diego Marani en la seva obra *Memoria callada* parla així de la vida de les paraules i de llur sentit sempre sotmès al "canvi" cada cop que algú les vivifica: "Las palabras se abren y se cierran ligeras, aletean en el aire y se dispersan. Es inútil empeñarse en intentar capturarlas. Porque su significado está en el vuelo."

Entenent que tota paraula té un significat, més o menys vague, cal acabar de perfilar-ne el sentit en l'ús que se'n faci. Deia Vendrydes que:

...ce qui détermine la valeur du mot, c'est le contexte. Le mot se trouve placé dans une ambience qui en fixe chaque fois et momentanément la valeur. C'est le contexte qui, en dépit de toute la variété de sens dont le mot est susceptible, impose à ce dernier une valeur "singulière"; c'est le contexte aussi qui débarrasse le mot de toutes les représentations passées que la mémoire accumule sur lui, et qui lui crée une valeur "actuelle".⁶

La paraula ha de rebre del context la determinació que reduiria la seva imprecisió "natural" ("Cap paraula s'està quieta, sinó que amb l'ús es desplaça sempre des del seu lloc inicial, més aviat cap avall que cap amunt, més aviat per a pitjor que per a millor; reduint-se en lloc d'expandir-se, i la mutabilitat de la paraula permet reconèixer la mutabilitat dels conceptes", J. W. Goethe).

Aquest poder resemantitzador del context inclouria també, entre molts d'altres factors o situacions contextuais, la importància de la intencionalitat o finalitat amb què es parla: sovint, sense tenir una clara consciència del fet, la gent té preocupacions que determinen l'ús de les paraules emprades; i només si estem al corrent d'aquestes finalitats o interessos del moment, sabrem de què estan parlant i si els seus referents són o no els mateixos que els nostres.

Per tant, si prenem el significat base —principal o conceptual—, veiem que usualment no coincideix amb l'ús que en realitat es fa de determinades unitats lèxiques. És en aquest filtre de la praxi lingüística que mitjançant recursos pragmàtics fem més elàstic, més flexible, més matisable... el significat conceptual, en principi més rígid i encotillat —necessàriament i convenientment més rígid i conservador. I alhora, passem, a banda i banda d'aquest sedàs, d'un menor grau de vaguetat a un major grau de vaguetat —una vaguetat buscada, intencionada en pro d'una major fidelitat a allò que es vol arribar a dir.

Depenent, doncs, de la força tensiva en l'arc del context (incloent-hi la intencionalitat i, en definitiva, també qualsevol element connotatiu) que actua damunt la fletxa —o el significat base d'un mot—, en resultarà un punt d'arribada —o significació secundària, o última— més o menys allunyat del punt de partida. I en alguns casos es partirà d'una

6. VENDRYDES, J., *Le langage. Introduction linguistique à l'histoire*, París, 1950, p. 211.

càrrega de vaguetat major cap a una vaguetat resultant menor i a la inversa: a voltes la fletxa cauria en un indret ben assenyalat i concret, o per contra en terres de “penombra” (sovint desitjades, val a dir) —o més aviat caldria dir en les terres de la inconcreció.

(1) *Havia agafat l'avió només per veure-la una estona.*

A (1) se'ns exemplifica que el sentit d'un lexema com ara *veure* sols està relativament fixat, i depèn del context —oracional— la seva configuració última: perquè la definició que trobem en el diccionari de *veure* no es correspon gaire amb la significació que aquesta paraula ens transmet enmig d'aquesta frase (on la podríem entendre més aviat com una amalgama de “veure, compartir, viure, tractar..”) —possiblement més fidel a la intencionalitat emissora, més referencialment coincidents ambdós extrems de la comunicació.

El context pot incidir minvant el grau de vaguetat d'un determinat text (és el procés que es dona amb més freqüència), o afegint vaguetat al text en pro d'una interpretació més propera a la intencionalitat emissora.

LA VAGUETAT EN EL RECEPTOR O COEMISSOR DEL TEXT

C'est une misère, quand on y songe, que ces petits signes dont sont formés les syllabes, les mots, les phrases. Que devient l'idée, la belle idée, sous ces méchants hiéroglyphes à la fois communs et bizarres? Qu'est-ce qu'il en fait, le lecteur, de ma page d'écriture? Une suite de faux sens, de contresens et de non-sens. Lire, entendre, c'est traduire.

Anatole FRANCE, *Le Lys rouge*

Atesa la peculiaritat del símbol verbal amb el seu doble significat per al parlant i per a l'oient, es fa difícil, en aquest funcionament “ocult”, assenyalar després d'aquesta intersecció entre emissió i percepció, la delimitació del significat. Vossler deia que “el que parla és el seu propi oient; el que escriu és el seu propi lector; el que escolta amb plena comprensió és un coparlant silencios, i el desxifrador d'un manuscrit ha d'anar traçant mentalment els caràcters que veu”.⁷

La major part dels cops, en passar d'una persona a una altra, les idees es transformen sensiblement en el procés d'interpretació, i és en aquesta transformació —que generalment conserva un nucli de significació estable— que la vaguetat hi té a dir: constituiria un dels factors més actius perquè la transmissió d'idees no sigui mai ni còpia ni rèplica —la qual cosa, hipotèticament, comportaria rigidesa i pobresa en la

7. VOSSLER, K., *Filosofía del lenguaje*, Madrid, Revista de Filología Española, 1940, p. 165.

intercomunicació. Repetint les paraules de J. Tusón, resta prou clara la complexitat —tot i que sempre reeixida— de la intercomunicació:

Dir i voler dir; escoltar i interpretar. Aquest és el pa tendre de cada dia en els intercanvis verbals: un joc ple d'inferències. Si diu això és que, en el fons, vol dir allò; dic el que dic per no ser tan fort i dur, però voldria que tothom m'entengués com cal. Aquest joc revela fins a quin punt, a partir de les dades lingüístiques pures i simples, fem nosaltres tot d'aportacions: les paraules diuen el que diuen, sí, però posem en contribució tot allò que sabem de les persones i les seves actituds i preferències, sobre l'estat de l'entorn i sobre la naturalesa de les coses. El coneixement humà és del llenguatge i de tot allò que envolta els actes verbals.⁸

El receptor ha de passar per la *suppositio* per tal d'arribar a comprendre, cal un supòsit d'un context o univers de discurs per obtenir el sentit de les paraules implicades en la comunicació —i és per això que s'afirma que el llenguatge és el·líptic, entre d'altres coses perquè deixa entendre més del que diu “literalment”: allò explícitament expressat pel llenguatge, les paraules emeses no ho acaben de dir tot, no s'acaben de vestir del tot fins que es posen l'abric de les intencions suposades que variarà depenent del medi —o context— en què es troben. I, com ja s'ha esmentat, també és necessari per a la comprensió el coneixement —o la suposició en molts casos, o en tots— dels valors implicats en la comunicació. El sol fet d'escoltar i comprendre el llenguatge d'algú és traduir el seu sentit al meu.

I pel camí es van perdent engrunes de significació, o altrament dit, es va guanyant en vaguetat a mesura que hom s'acosta al punt d'arribada. (“Per quelcom sospireu. Cal traduir-los aquests alens, perquè pugem entendre'ls”, *Hamlet*).

El treball de descodificació, doncs, es converteix en activitat interpretativa que implica la responsabilitat al màxim del destinatari, fent-lo fins i tot coemissor: la significació implica elecció, elecció entre vies o camins d'interpretació tot obviant-ne d'altres.

Això és, el llenguatge que “arriba” al receptor s'ha fet en el passat, i necessita sempre ser actualitzat en cada present, necessita del no-estancament, de l'incansable renaixement..., d'una actualització que implica sempre *diàleg*; un diàleg teixit de paraules que sovint fan més del que diuen, un diàleg que es va carregant des que emana de l'emissor: de nous elements que entren a formar part del joc lingüístic i que no sempre aporten claredat i concisió, sinó que sovint afegixen més informació —que fins i tot pot ser contradictòria— i amb límits menys precisos, amb més vaguetat, doncs.

8. Tusón, J., *Com és que ens entenem?*, Barcelona, Empúries, 1999, p. 76.